

A Gyáli úti alma mater első 100 évének hiteles története

(elmesélve a mindenkori hatalom packázását hivatalos nevének permanens változtatásaival)

Írta: dr. Horváth László Ferenc (HA5PTL) igazgató úr, PTTTx

Keveseknek adatik meg, hogy anyaiskolájuk igazgatójává választásuk. Szintén keveseknek adatik meg, hogy éppen a 100 éves évfordulón az intézményben dolgozhatnak. Ha viszont a „sors” úgy hozta, hogy ezen két nevezetes esemény egyszerre teljesül, akkor ezen tény kötelezettségeket ró a személyre és környezetére.

Mi, „Gyáli utasok” – pont az elmúlt 100 évben annyiszor – meghallottuk az „Idő szavát”, és mindig felvettük az oda-odadobott „kesztyűt”. Utoljára 2012 októberét – a centenáriumot – megelőző hónapokban kellett újra megvívni az „élet-halál” harcunkat. Most éppen tradicionális márkanevünkért.

Kolossváry Endre postamérnök az operatív megoldások embere volt. Amikor észlelte, hogy az állami képzésből kikerülő műszeresek kompetenciaszintje nem éri el a megkívántat, vagyis a rézművességben és a delezességben halványok,

- a) nem hívta össze az Országos Szakképzési Tanácsot (nem is volt),
- b) nem készítetett új Országos Képzési Jegyzéket, OKJ-t (nem is volt),

Kolossváry Endre

- c) nem kuncsgorgott Tisza István-nál, hogy nevezzen ki új szakképzési államtitkárt,
- d) nem állt elő egyéni képviselői indítvánnyal (nem is volt képviselő), hogy hozzanak létre parlamenti szakképzési albizottságot,
- e) de doktori disszertációt sem írt „A Magyar Királyi Szakképzés megújítása, különös tekintettel a delezesség tanítása terén újonnan felmerülő problémák hatékony megoldása érdekében” címmel.

Kolossváry főigazgató úr az általa ismert postamérnököket kérte fel, hogy a legjobb „Szakidánik” bevonásával 30 fiatal, ambiciózus műszerest képezzenek tovább, mind elméleti, mind gyakorlati

téren a távírótechnika és a telefónia területén szükséges kompetenciák megszerzése céljából. A tanfolyam helye Budapest, Gyáli út 18., a Javítóüzem első emeletén. Hossza 6 hónap. Bentlakásos. (A nők feleségestől jöhetnek.) Az Anyagszertár biztosítsa a szükséges logisztikai feltételeket! A végén vizsga lesz! Mindenki visszamegy a saját munkahelyére, majd néhány hónap múlva a főnök beszámol a továbbképzett műszerész fejlődéséről. (Beleértve a szövegértést is, de nem a PISA módszerrel felmérve!)

Mivel a válaszok minden irányból kedvezőek voltak, Kolossváry főigazgató úr átment a Magyar Királyi Posta vezérigazgatójához és javaslatot tett egy saját műszerész tanonciskola létesítésére, mivel a képzetlen „szakemberek” által okozott kár évente magasabb volt, mint egy ilyen iskola üzemeltetési költsége.

„És hova építenéd legszívesebben, Bandi Ócsém?” – kérdezte Szalay Péter vezérigazgató. A Gyáli úti telek üresen álló sarka lenne a legmegfelelőbb. A készüléküzemben lennének a gyakorlatok, a Kísérleti Állomás legdinamikusabb mérnökei meg átjárnának az el-

Az 1912-ben épült neobarokk épület

Az iskola napjainkban

Egykori műhelygyakorlati terem ...

... és ma, 100 évvel később

méleti órákat megtartani. A postajogra, meg üzemgazdaságra meg innen, a vezérből kiküldhetünk hetente egyszer valakit.

„Igazad van, Öcsém. Vágjunk bele, hiányoznak az ügyes kezű tanoncok. A legjobbak meg mehetnek azonnal a végzés után a Javítóüzemünkbe. Akinek meg nemcsak a keze ügyes, az agya is csavaros, az menjen a Kísérleti Állomásra. Majd ha ott is megállja a helyét, irány a Műegyetem, legyen postamérnök! ...de ez csak a jövő zenéje...”

Kedves Öcsém! Mindent rád bízok! Csak akkor szóljál, ha az átadáskor a nemzetiszín szalagot át kell vágni!”

És felvirradt a nagy nap: 1912. október 24-én felavatták a Magyar Királyi Posta Műszerész Tanonciskoláját. El is indult a négyéves képzés 16 négy polgárit vagy négy gimnáziumot végzett, tehát 14 éves fiúval, melyből a 12 legjobb 1916 júniusában át is vette segédlevelét. Mint közismert, közben kitört a világháború, így heten azonnal bevonultak katonának, majd hárman fogságba estek és ketten hősi halált haltak a hazáért, Magyarorszáért.

Az iskola neve egészen addig

Egy régi relikvia

maradt, amíg az ország nevében bent volt a királyság. A II. világháborút követően a II. köztársaságban (Magyar) Posta Műszerész Tanonciskolára módosult. Közben a forradalmakkal tarkított 1919-ben nem indult osztály. 1924-től 3 évre butították a képzést. A gazdasági világválságot követően 1931-től 4 alkalommal nem indult új osztály. A területi revíziók miatt megnövekedett országnak hirtelen több postai műszaki altszire lett szüksége. Ezért 1941-42 telén egy II. emeletet építettek a tető alá, melynek két érdekessége kevéssé ismert. Eredetileg III. emelet is lett volna, csak nem bírta az alap, valamint a tetőt hidraulikusan, egyben megemelték, majd visszahelyezték a közben elkészült új szintre. Az 1943-ban végzett legjobb 19 főnek felajánlották, hogy egyéves műszerész-továbbképzőn vehet részt, vagyis kiválók számára 4 évvessé vált az oktatás.

Így ment ez 1950. január 8-ig. Ekkor államosították először az iskolát. Az új fenntartó először – önmaga után – a

„Munkaerőtartalékok Hivatala
30. sz. Ipari Tanulóiskola”

„Tető a laborban” ('12-ben még alapvetően légvezetékek voltak)

nevet, majd az 1951-es tanévkezdéskor a

„Villamosipari Technikum
Híradástechnikai Tagozat”

nevet adta. Itt álljunk meg egy pillanatra! Míg az államosítás réme intézmények, egzisztenciák sokaságát tette tönkre, addig a Gyáli úti tanonciskola életében a XX. század legnagyobb innovációja volt. Megjelent a „Technikum” név. Képesítővizsgával végződő, közismereti érettségit is adó, tehát középfokú műszaki műveltséget és egyetemi továbbtanulást biztosító középiskolákat alapított – többek között a Gyáli úton – az állam a hatalmas háborús, majd kivándorolt embervesztés pótlására. Az elkövetkező 15-20 évben az ezen technikumokban végzett, magasan kvalifikált, tudásukban és rendszerhűségükben igen komolyan megválogatott fiatalok építették újjá az országot.

A 8 ... 10-szeres túljelentkezés nagyon nem tetszett a gimnáziumokban szocializálódott humán értelmiségnek, és az 1963-as konszolidációt követve „két csapást” is mért a technikumra (ld. keretes

Egy tanterem napjainkban

Két „csapás”, mely tönkretette Magyarország műszaki kultúráját

1962 nyarán a hatalom elhatározta, hogy növelni kell a műszaki felsőoktatásban tanulók számát. Alapvetően ebben igazuk is volt, de pénzt, eszközöket nem adtak a megvalósításra. Voltak nagy népszerűségnek örvendő, kiváló eredményeket produkáló technikusok, akiket a még könnyen nevelhető és tanítható nyolcadikosokból választották ki a többnapos, mindenre kiterjedő, évtizedek alatt kipróbált felvételi eljárás során. A Puskásban is a gyakorlati órák szinte mindegyikét a Posta Műszerész Tanonciskolát elvégzett, majd érettségizett és képesítővizsgát tett, akkorra 15-20 éves szakmai gyakorlattal rendelkező technikustanárok, az elméletet mérnök-tanárok tartották. Utóbbiak a posta elit intézetének, a szomszédos telekre felépített Posta Kísérleti Intézetnek vezető munkatársai voltak. A gyakorlati elmélyítésére, a munkahelyi légkör, az évszázados hierarchikus rendszer megismerésére a Technikum 4 hetes kötelező nyári szakmai gyakorlatra küldte diákjait a posta valamely üzemébe. Általában az első után a mechanikus, második után vezetőkes, harmadik után lehetőleg rádiós helyre. A végzősök 80%-ában már eközben kialakult a leendő munkájuk irányultsága. A 10%, aki úgy érezte, hogy „más lovat akar”, pályaelhagyó lett. A 10%-nyi jelesek, kitűnők egyetemen tanultak tovább, ha a család körülményei ezt megengedték. Sokaknak azonban nem tudtak otthonról ennyit segíteni, ők mentek tipikusan a Kísérleti Intézetbe technikusnak egy-egy volt mérnök-tanár csoportjába, és a lehető leghamarabb estin kezdték el az egyetemet a nappali munka mellett. (Húzos lehetett a 12 félévnyi esti egyetem, de a Technikumban 14-16 évesen már megszoktuk az akár napi 8 órai kemény terhelést. Csak a saját osztályom, az 1967-ben képesítőzöttek számadatait figyelembe véve 36 végzetből négyen belföldön, egy ötödik társunk külföldön kezdte meg egyetemi tanulmányait. A 25 éves érettségi találkozáson pedig már csak 5-nek nem volt legalább egy diplomája. Mi egy átlagos osztály voltunk.)

A fentebb leírt tantervvel, infrastruktúrával, a rendelkezésre álló humán erőforrással (ez tanárra és tanulóra is vonatkozik), a több évtizedes nevelési és oktatási elvekkel és tapasztalattal valóban jól alkalmazható technikusokat bocsátott ki a Technikum, amikor a hatalom totális hozzá nem értésével létrehozta a középfokú technikum bázison a felsőfokú Távközlési Technikumot (FTT). Ezzel mindent tönkretett, nem egy csapásra, csak szépen lassan, de biztosan. Nézzük szépen sorjában:

- A középszkola hatalmas tapasztalatokkal, kiváló postai kapcsolatokkal rendelkező mérnök-tanár igazgatóját kinevezte fakultásvezető főiskolai tanárrá. Az általam ma is nagyra becsült igazgató úr előtte egy percig sem tanított a felsőoktatásban. Nem volt tanársegéd, adjunktus... professzorként kezdte.
- Az FTT igazgatója a Technikum legjobb közismereti és műszaki tanárait átcsalta a főiskolára. Az eddigi középszkolai tanárokból, mérnök-tanárokból hirtelen főiskolai tanszék-vezetők, docensek, adjunktusok lettek. Ez még a kisebb probléma volt, de a 14-18 éves, válogatott, erősen motivált korosztályon szocializálódott, poroszos munkarendet megkövetelő tanároknak hirtelen egy 18-20 éves, más „emlőkön nevelkedett”, önmagában csalódott korosztálynak kellett a szakmát megtanítaniuk. A gyakorlatokat tartó technikustanárokról még említést sem teszek.
- A Technikum infrastruktúráját (tantermek, laborok, műhelyek) magasabb prioritással elkezdtek az FTT-s diákok használni. A beköltöztetett főiskola évről évre jobban nyomta össze a fizikailag is vele egy épületben lévő Technikumot.
- És a diákok? A középfokról vagyis Puskás Technikumból az FTT-be bekerültek brillíroztak. Az elmélet talán kicsit nehe-

zebb volt, de a gyakorlat megegyezett a középfokon néhány éve tanultakkal. Ugyanazon laborban, ugyanazon eszközökkel ugyanazt kellett lemérni. Sőt általában ugyanannál a tanárnál. Kell ennél „léhább” élet? De voltak, akik gimnáziumból jöttek. Őket nem vették fel az áhított egyetemre. Többségüknek ez csak egy pótcselekvés volt, kevés szakmai motivációval, a liberális gondolkodású gimnázium után egy poroszos folytatás...

Kell még magyarul, hogy nem volt ez a „felsőfokú technikumozás” végiggondolva?! Hogy ezen iskolák mutatói is jók voltak? Igen, ez természetes:

- Minden középszkolai tanár, de különösen a tanonciskolát végigjárt kiváló mérnök-tanárok legszebb álmukban sem gondolták volna, hogy professzorok lesznek. Így aztán életüket és vérüket áldozva felnőttek a feladatukhoz, amihez legalább 5-10 évre volt szükségük.
- A Technikumból bekerült diákok 4 év helyett 7 évig tanulták a szakmát, ami már önmagában is elég jó indikátorokat teremtett.
- A „becsapott” gimnazisták „vagy megszokták, vagy megszöktek”. Minden kibukott diákkal növekedett a bent maradtak színvonala.

És a középfokkal, a magának Puskás Tivadar márkanévvel kiharcoló középfokkal mi történt? Szépen lassan elkezdett erodálódni:

- Először csak két tantermet, aztán négyet, hatot kellett átadni.
- Először csak egy új tanári és új iroda kellett, utána tanszék-ek alakultak, irodák kellettek.
- A közös laboroknak előbb-utóbb „túrós lett a hátuk”.
- A legjobb tanárokat az FTT-re hívták meg, így a középfokon tanítók kezdték másodrendűnek érezni magukat az épületben.
- A nevelés? Ha csak a dohányzást nézzük... az FTT WC-jében soha nem szólt senki senkire. (Mi is oda jártunk.)
- Az elit helyeken, mondjuk a PKI-ban szívesebben kezdték felvenni a felsőfokú végzettségűeket. „Az én szemétdombom magasabb, ha több benne a diplomás” – gondolták (mondták) az osztályvezetők.
- Minek menjek egy kemény Technikumba, ha egy „kedves” gimnázium után 3 év alatt ugyanazt a képzést tud megszerezni? Sőt a „váll-lapomon már arany sujtát” lesz? Így legalább nem „rabolják el” a gyermekkoromat.

És amikor a felsőfokú technikumok megindulása után 6-8 évvel már tömegesen kezdtek így gondolkodni a 14 évesek szülei, akkor drasztikus csökkenés indult meg a Technikumba jelentkezők számában.

A fenti tényezők egy irányba mutató vektorainak összegződése a középfok színvonalának exponenciális csökkenését hozta, és akkor megkapták a kegyelemdőfést a technikumok. A hatalom kijelentette:

- Nem kell nekünk technikus, inkább kell nekünk üzemmérnök.
- Nem kell nekünk technikus, viszont kell nekünk érettségizett szakmunkás. Legyen minden technikum felmenőleg szakközépiskola! A felmenőleg azt jelentette, hogy kihalásos alapon: aki technikusnak lett felvéve, végezzen annak, de felvenni már csak szakmunkástanulókat lehet.

A hatalom legalább tanult valamit az 1962-es felsőfok-alapítási káoszról?